

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Quòd perfectio ineffabiles delicias contineat. Cap. xvij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

nat, & inquisitus quodlibet eloqui dupliciter ignorat. Bene itaque iusti simplicitas, & lampas esse dicitur & contempta Lampas, quia interior lucet, & contempta, quia exterior non lucet. Intus ardet flamma charitatis, foris nulla gloria resplendet decoris.] Quare exterior non lucet, quia Dominus sanctitatis diuitias, ne ab inani gloria, aut ab alio effectu elationis illidantur, tegumento tribulationis abscondit. Prudentia enim est in itinere posita, & totum in sarcinis constitutum, res pretiosas operire, & viles atque abiectas ostentare, ne quod sibi charissimum est, aut occultus latronum dolus, aut aperta violentia furripiat: & ita ad mirabilem sapientiam Dei pertinet diuitias perfectorum, qui vasa Dei sunt, non in domo aternitatis, sed in mortalitatis itinere posita, laborum operimentis munire, ne eas insultus aduersariorum rapiat, & sanctos suos pauperes & vacuos derelinquat. Ad hoc respexit Dauid, cum in persona sanctorum dixit. Deus repulisti nos, & destruxisti nos, iratus es, & miseratus es nobis.] Videtur enim eos à se repellere, & malis illatis destruere, videtur iram in illos exercere, & indignatione punire, at reuera illorum potius miseretur, dum suorum opes tribulationibus contegit, & de ipsorum nouis profectibus, & sanctitatis augmento hlarescit. Quamuis autem ista sanctorum opes Deo disponente lateant, non tamen omnino, sed vt lucerna in lampade lateat. Sicut enim lux lampadis ita opaco corpore absconditur, vt tamen per rimulas aliquatenus videatur, sic thesaurus sanctitatis per patientia & equanimitatem ostenditur, dum tribulationibus operitur. Iam tentatio virum perfectum impugnat, iam persecutio impetit, iam ageritudo corporalis angustat, sed quasi per lampadis rimulas elucet in facie cordis tranquillitas, in sermone mentis lenitas, & in omnibus cum diuina voluntate conformitas, quae à quolibet sapiente cunctis mundi diuitiis praefertur, & supra vniuersos thesauros aestimatur.

Perfecti ergo viri sunt diuites, qui virtutibus vetis, scilicet diuitiis, abundantes, qui nullius rei peritura se indigere existimant, qui nulla terrena desiderant, qui ipsi miserati in opibus crescunt, qui tribulationibus & pressuris diuitias suas non perdunt, sed ab iniuriis aduersariorum custodiunt. Inter omnes verò opes, quas possident, haec est aut maior aut mirabilior eorum substantia, quod cum tam copiosè descant, non tamen superbiunt, nec in sua prosperitate confidunt. Angelus quidem à Deo diues, & sanctus creatus ex alienis diuitiis superbiuit, in cuius corde haec vox elationis intonuit: Ego dixi in abundantia mea non moruebor in aeternum.] At sancti, & perfecti, licet ex luto conditi, & ob id superbia insultibus magis expositi (quae solet facilius animos viles, & abiectos subicere) nequaquam ex accepta sanctitate superbiunt, sed quò sanctiores, o mira res! & quò ditiores, eò se magis humilitate deiciunt. Optime enim agnoscunt se à diuina bonitate iuari, vt incipiant, vt progrediuntur, & vt ad perfectionis culmen ascendant; sine cuius iuuamine non solum ad perfectionem non peruenissent, verum nec primum ac minimū virtutis progressum fecissent, nec peccatorum praecipua vitassent. Quare libenter consentitur: Nisi quia Dominus adiuit nos, paulominus habitasset in inferno anima nostra.] Si dicebamus & fatebamur, mortuus est pes noster, & affectus noster in iniquitatem propensus, misericordia tua Domine adiuuabat nos.] Et rursus alio loco clamant: Adiuua nos Domine Deus noster, saluos nos fac secundum misericordiam tuam. Et sciunt, quia manus tua haec, & tu Domine fecisti eam.] Haec verissima propriae vilitatis, & diuinae bonitatis cognitio perfectos viros erudit, vt inter abun-

daantiam spiritualium diuitiarum humiles sint, seiplos despiciant, & in solo Deo tamquam in omnium bonorum principio confidant. Ipsum vt auctorem sanctitatis, & seiplos vt vilia instrumenta ab ipso mora & eleuata conspiciunt, & indignum putant, praecipua & vera causa sanctitatis oblita, sibi ipsis, qui à Deo vocantur, & mouentur, & quodammodo impelluntur, hoc opus gloriosum ascribere. Merito timent, ne illis exprobrer Dominus, quod Senacheribo, aut Nabuchodonosori exprobrauit per Isaiam dicens: Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur? quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se, & exaltetur baculus, qui vtique lignum est.] Sapienter Laurentius Iustinianus haec perfectorum humilitatem tantis opibus cumulatam admiratur, cuius haec est oratio. At verò perfecti, quorum in praesentiarum exiguus est numerus, iam mundo ex corde mortui, quibus etiam crucifixus est mundus, quamuis operentur magna, aggrediantur ardua, perferant aspera, innocenter viuunt, virtutibus polleant, coruscant miraculis, terrena despiciant, inhiantique affectu concupiscant caelestia, veritatis tamen lumine illustrati, se nihil ex se esse proclamant, atque ex Dei gratuita bonitate, si quid sunt, sincera humilitate fatentur esse quod sunt. Norunt siquidem se conditoris vniuersorum esse instrumenta electa per gratiam, quae proculdubio nisi exercerentur à Domino, tamquam ceteri iacerent interiori habitu vacui, memoriter retinentes, quod Dominus ait: Sine me nihil potestis facere.] Hoc igitur mirabilissimum est, quod sancti veris diuitiis abundantes, humiles sunt, & quò ditiores, & modestiores, & humiliores euadant, & non verbo tantum (nam homini de se mendaci mentiri esset facile) sed sensu mentis & affectu cordis, se omnibus hominibus tamquam abiectissima aramenta postponunt. Quod si de diuitiis saeculi dixit verè Augustinus, Tinea diuitiarum superbia est, de diuitiis sanctitatis dicamus nos, Ornamentum diuitiarum humilitas est. Has nos, qui saeculi opes contempnimus, diuitias queramus: has nos non ex caernis terrae: sed ex corde Dei nostri precibus, & lacrymis, & gemitibus eramus: has nos cura peruigili, & assidua sollicitudine comparare & augere curemus. Haec sunt diuitiae, quae non pungunt, sed mulcent; non cruentant, sed sanant; non inquinant, sed animas nostras purificant. Haec sunt diuitiae pauperibus de industria referuatae: nam Deus eligit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & heredes regni, quod repromissit diligentibus se.] Haec denique sunt diuitiae, quae in hac vita positos nunquam nos fatiant, sed nouo semper desiderio amplius acquirèdi sollicitant. Si enim, Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit,] similiter augetur perfectionis amor, quo magis sanctitas in mentibus perfectorum augetur: donec ad illum gradum sanctitatis perueniant, quem postremum spiritum agentes suscipiant, quem non consequitur tristis sollicitudo eorum diuitum cruciatura, sed laeta, & secura felicitas sine fine duratura.

Quod perfectio ineffabiles delicias contineat.
CAPVT XVII.

ROST perfectionis diuitias, eius delicias perferentemur, vt si Dominus in pauperibus ditandis gloriosè magnificatus est, in animabus quoque, perfectorum læticia & gaudio cumulandis gloriam suam & magnificentiam ostendet. Nam eximia Dei gloria est, si animam caepe Aegypti, & porris & aliis assueram, manna suauissimo consolationum diuinarum pascat, & caelestium spirituum voluntatibus repleat. Illud etià huic diuinae gloriae pradi-

Isaia 10.

Iustin. li. de grad. perfectionis. c. 8.

Ioan. 15.

August.

Iacob. 2.

Ecl. 5.

canda; & extollenda subseruit, quod diuitiarum mundi adiunctam tribulationem, & sollicitudinem habent, at diuitiarum perfectionis (quæ non tribuli & spinæ sunt, sed rosæ & flores dilectissimi) non tribulationem, sed voluptatem, non pungentem sollicitudinem, sed mulcentem tranquillitatem retinent. Quare Salomon ait: Dulcis est somnus operanti, siue parum siue multum comedat: Saturitas autem diuitiarum non sinit eum dormire. Diuitis enim abundantia, quo maior, & copiosior est, eo curas molestiores ingerit, & somnum, id est, cordis quietem amouet, ac cura æternam salutem operantis, dulcem somnum, hoc est, conscientiam pacatam, & deliciis cumulata, hoc est, non tantum dum feruenter currit, verum etiam dum moderatius ambulat, & segenius operibus virtutis intendit. Has delicias perfectorum, qui perfecti sunt, sufficienter exponere, & experimento celestium consolationum edocti, disertè ac copiosè declararent, nos verò, qui perfecti non sumus, & adhuc tamquam paruuli, pannis infantiarum spiritualibus obvoluimur, quas experientia vix nouimus ex ipsa natura perfectionis, veluti ex fonte, ex quo manant, eruiamus.

Perfectio (vt non semel diximus) perfecta charitas est, quæ malum peccati destruit, quæ habitus vitiorum extinguit, quæ imperfectiones vincit, quæ vires animæ, & cordis affectus componit. Hæc autem vnio est, & suavis amplexus, quo Deo iungimur, & originem bonorum amplectimur. At hæc vox amplexus non hominis, sed Dei, non creaturæ, sed creatoris, si attentius inspicatur, satis indicat, quanta sit perfectorum gloria, quanta sint perfectionis delicia, quibus animas sanctas inebriat, & extra se ipsas in ineffabile gaudium educit. Merito sponsa velut sapiens, velut scientiam amoris callens, summam spiritus voluptates hoc solo nomine comprehendit, dicens: Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Quanta securitas eius animæ, quæ læuam Domini, id est, comminationem supplicij, vt exponit Bernardus, sub capite habet! quia beneficiis præuenta, & ea charitate, quæ timorem excludit, exornata, ab eo, à quo diligitur, & quem vnice diligit, nullam malum, nullam supplicium exhorret. Et quanta delicia eiusdem felicitatis animæ, quæ dextera complexum experitur, quæ omnium delectationum summa comprehenditur. Scriptum est enim: Delectationes in dextera tua vsque in finem. Delicia carnis si veræ, & mundæ sunt, nescio, imò quòd falsæ, & fœdæ sunt, scio, & quòd statim euanescent, & cor amarum felle relinquunt, optimè nosco. At delicia spiritus & veræ sunt, & mundæ, quia à virtute profectæ, & stabiles, quia quòd quis purior, & perfectior est, eo magis his deliciis affluit, & in huius vitæ sine eas in æternam ac beatam voluptatem commutatas nequaquam amittit. Læua eius, inquit, sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Si læuam, id est, sponsam Christi, id est, animam perfectam, sub capite habes, ergo omnes diuitias, omnem fastum, omnem mundi gloriam contempnis, & tamquam res oculos tuos fugientes obliuisceris! Si amplexum dexterae sponsi sentis, ergo dies longos, hoc est, perpetuos, & nulla dolorum, & maestitia nocte interceptos experitur. Quia Salomon ait: Longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius diuitiarum, & gloria. Quid autem latius, quid iucundius, quàm delicias nulla tristitia intermissas habere, nec de rerum huius mundi absconsione tristari? Res ista aliquam corporis voluptatem afferunt, sed talem, vt accipientem fatient, & si modicum durent, ad fastidium & nauisam propendent: complexus ille diuinus tam supra om-

Cant. 2.

Bern. ser. in Cant.

Psal. 15.

1 Reg. 3.

nem captum humanum est dulcis, vt nunquam animam brachijs Domini cinctam exaruret, nam quòd magis perseuerat, eò maior sui desiderium accendit. Quod discrimen deliciarum corporearum, & spiritualium, certè satis notum, & ipsa experientia compertum Gregorius perspicue, vt solet, & eleganter exposuit. Eius verba sunt. Hoc distare inter delicias corporis & cordis solet, quòd corporales deliciae, dum non habentur, graue in se desiderium accendunt: cum verò auide eduntur, comedentem prius in fastidium per satietatem vertunt. At contra spirituales deliciae, cum non habentur, in fastidio sunt, cum verò habentur, in desiderio: tantoque à comedente amplius esuriuntur, quàm & ab esuriente amplius comeduntur. In illis appetitus placet, experientia displicet. In istis appetitus vilis est, & experientia magis placet. In illis appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat. In istis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit. Augent enim spirituales deliciae desiderium in mète, dum fatiant: quia quàm magis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur, quòd auidius ametur. Et idcirco non habita amari non possunt, quia earum sapor ignoratur. Quis enim amare valeat, quòd ignorat? Proinde Psalmista nos admonet, dicens: Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus. Ac si aperitè dicat: suauitatem eius non cognoscitis, si hanc minime gustatis. Sed cibum vitæ ex palato cordis tangite, vt probantes eius dulcedinem, amare valeatis. Sapienter itaque, spòsa amplexus diuini nomine omnes perfectionis delicias explicauit, si quidem non solum purissimæ voluptatis magnitudinem, sed etiam perpetuitatem habet, quam experimētum non tollit, sed auget, & omnem sollicitudinem rerum humanarum pungentem excludit.

Nos verò, qui sponsam sapientiam nondum accepimus, nec res obscuras, & à sensibus alienas, vnico verbo intelligimus, hunc Dei amplexum ignorantia nostræ fati implexum euoluamus, & quid gaudij, quid exultationis, quid deliciarum contineat, vestigemus. Brachia Domini, eius sunt diuinitas, & humanitas, quibus & mira operatur, & omnia à se creata sustentat. Vnde inquit per Isaiam. Prope est iustus meus, egressus est Saluator meus, & brachia mea populos iudicabunt. Quæ namque brachia homines iudicant, nisi Deus & homo Christus Iesus? De illo inquit Paulus, quòd iudicabit Deus occulta hominum. De hoc verò Ioannes: Potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. His duobus brachijs Dominus animam perfectam amplectitur, vel cum eam sibi per gratiam, & virtutes, & auxilia supernaturalia iungit, ne in malum ruat, & bona perfectionis ipsi insula dilapidet, vel cum mentem eius cognitione suæ diuinitatis & humanitatis replet, & in seipso omnem aciem intellectus & voluntatis affectum, paci & occupari permittit. In illo primo complexu ineffabilis delectatio est, dum anima intra semetipsam canit lætæunda & laudans: Dominus regit me, nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Nihil enim iucundius seruo, aut delectabilius esse potest, quàm videre se Domini benignissima prouidentia regi, potentia defendi, & muro inexpugnabilis bonitatis protegi. Quare Abigail mulier prudentissima, & speciosa, vt indignationem Dauidis memoria alicuius magnæ consolationis leniret, dixit illi: Si surrexerit aliquando homo prosequens te, & querens animam tuam, erit anima Domini mei custodita quasi in fasciculo viuientium apud Dominum Deum tuum: porò inimicorum tuorum anima vocabitur quasi in impetu & circulo fundæ.]

Greg. 68. 36. in Euang.

Psal. 33.

Isaia. 51.

Rom. 2. Ioan. 5.

Psal. 22.

1. Reg. 25.

Hug. in
lib. 2. Re-
g. c. 21.

Fasciculo viuientium numerus sanctorum exprimitur, quem Dominus custodit, vt pupillā oculi, & sub umbra alarum suarum benignè defendit. Sicut enim, ait Hugo, facile est quemlibet fasciculum herbæ, vel fœni manu sua retentum conferuare, ita virtus Domini, & Saluatoris nostri per orbem electos ab initio vsque in finem sæculi, ne quis ex eis vlla ratione pereat, sine labore tueretur. Quemadmodum ergo lætium est homini, vitæ suæ hostes victos, prostratos, & præ timore in fugam versos aspiciere; ita iucundū est experimento cognoscere, seipsum in forte viuētium computatum à Domino custodiri, & inter malorum, & casuum pericula integrum illæsumque seruari. Ad quam lætitiā Iſaias animam iustam exultat, dum ait: Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israël. Magna profectò exultationis materia, si Dominus in medio nostri consistat, & vt amantissimus Pater, zelans pro domo sua nos à periculis imminētibus liberet, & seipsum nostri amatores, & defensorem exhibeat. Iste est Sabbatissimus relictus populo Dei, in quo anima læta requiescit, & in medijs huius mortalitatis laboribus interiorē pacem & cordis gaudium non amittit. Quod bonum quātum sit, ille solus nouit, qui affectibus passionum raptratus, & dæmonis insultibus impetitus, tandem spiritus feruore concepto in nouā vitæ conuersationē respicit, quam misericordiatū Pater confidentiā dono, specialis prouidētia munere, & incomparabili quadam tranquillitate remunerat: sed de hoc aliās.

Iſaiā 32.

Heb. 4.

Nunc alterum illum amplexum, qui ad hunc locum propriè pertinet, prout possumus, exprimamus: quo scilicet Dominus per cognitionem, & amorem, perfectam animā sibi copulat, & motibus diuinarum consolationum astringit. Hoc amplexu, qui contemplatione perficitur, Dominus memoriam contēplantis animæ à dispersionibus auocatum in vnum summum bonum cōgregat: intellectum radijs sapidiæ lucis illuminat, voluntatem ardoribus desideriorum, & affectibus amoris inflammat; cor carneū sensu miræ suauitatis emollit, & corpus ipsum per quādam animæ redundantiā in dulces lacrymas resolutum ad nonnullam participationem angelicarum deliciarum euehit. Tunc anima cognoscit, & amat, amat, & laudat; laudat, & cantat; cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Quia non sola mente, cordis appellatione signata, sed carne quoque brutorum delectationibus allueta, spirituales exultationē percipit, cuius experimēto vniuersam carnis delectationem auersatur atque contemnit. Nec immeritò, quoniam hæc non minus ab illa tum magnitudine, tum dignitate quàm terra à supremo cælo distinguitur. Ac ideo spirituales delicias possidētibus, optimè cōgruit illud Amos: Trāsite ad gentes, & optima quæque regna horum, si latior terminus eorum termino vestro est. Non est sanè maior, imò infinitis partibus angustior, siquidem ille fœtidam carnem nunquam exlariat, & iste augustissimum spiritum omni ex parte repletū delicijs infinitis lactificat. In cuius veritatis attestationē Iohannes Cassianus, virtutum delicias non solum vniuersis sæculi voluptatibus præfert, verum etiam istas non voluptates, sed animi angores & anxietates edicit. Et reuera, inquit, si cōparare volueris suauē olentem virginitatē florem, & tenerrimam castimonix puritatem, tertis ac fœtidis libidinum volutabris: quietem securitatēque monachorum, periculis & arumnis, quibus mundi huius homines implicantur, paupertatis nostræ requiem, edacibus duntum tristibus, ac periuigilibus cutis, quibus non absque summo vitæ periculo diebus ac noctibus cōsumuntur, suauissimum iugum Christi, omniūque le-

1. Pet. 2. 3.

Amos 6.

Cassian.
col. 24.
c. 25.

uissimum, facillimè comprobabis. Hoc iugum, qui perfectè suscipiunt, non tantū leue & suauē, sed dulce ac voluptuosum iudicant, quia non ex ligno, feròque cōpactum, sed ex brachijs Domini cōpositum sentiunt. Amplexus enim sponsi, quo sponsam amplectitur, amplexus est, quia cingit; & iugum est, quia eam sibi submittit; sed sine amplexu, siue iugū dicas, numquā illum dolori iunges, aut à summa voluptate diuelles. Ita amplexus iste Dei, quo animam sibi per cognitionem, & amorem copulat, & virtutum actionibus fœcundat, & ad perfectam vitam in lucē eden- dam impellit, licet initar iugi animā subiugat, numquam tamen summa delectatione caret, numquam onerat, sed veram libertatem impertit. In hoc amplexu anima quādam infinitam pulchritudinem videt, quam oculi carnales non vident: quādam vocem dulcissimam audit, quam exterior auris non audit: quēdam odorem suauissimum percipit, quem corruptibilis odoratus non percipit: quēdam saporē inexplicabilem gustat, quem palatus corporeus non gustat: quōddam summum bonum brachijs voluntatis tenet, quod brachia veteris hominis tenere non possunt. Huius boni possessione felix est, nec suā felicitatē ignorat, quod triste & luctuosum esset, sed se felicem, & beatā agnoscit. Huius ditissimi thesauri acquisitione contenta, huius nectaris cibo sine fastidio satiata, huius ambrosiæ potu sine vlla infamix nota inebriata, omnia terrena, vt vana & inania despiciat, omnia mundi sublimia & excelsa, vt infima & indigna proterit, omnia sæculi dulcia, & delectabilia, vt amara, & nauſeam prouocantia refugit; & ipsum nonnumquam alimentum naturali imbecillitati necessarii exhorret. Sponsi sui capta dulcedine, & vincula colloquii, hominum consortia fugit, colloquutiones non necessarias vitat, ineptas visitationes declinat, & solam illam, aut hominum, aut rerum humanarū memoriā sustinet, quam necessitas fert, quam charitas ingerit, quam obedientia iubet, quam aut status, aut munus exposcit: De hac & similibus dictum est per Prophetā. Pascite populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tuæ, habitantes solos in saltu, in medio Carmeli: pascuntur Basan, & Galaad iuxta dies antiquos. Quoniam hos Dominus solitudinem amātes, & (prout possunt) homines fugitantes, virga, aut pastorali baculo suæ prouidentia regit, vberimis pascuis deliciarum pascit, & in montibus excelsis Ecclesie, hoc est, in cognitione celsissimorū arcanorum, secundum dies illos antiquos, quibus homo in innocentia perseverans diuina contēplabatur, ad gustum quēdam immortalitatis deducit. Nonnumquam verò anima aliquo singulari dono consolationis affecta, cælum & terram rogat, homines, & Angelos obsecrat, & omnes creaturas obtestatur, vt paulisper quiescant, nec eam à gustu tantæ suauitatis impediāt. Quod piū desiderium Dominus lætante acceptans, sine fructu amata quietis esse non patitur, & ad debitū tempus (quod semper breue est) ventos curarum etiam vtilium ligat, vortices occupationum sopit, & filios spoliā quæretes, & ab eius lacte pendētes, secretissima quādā & suauissima prouidētia ab vberibus eius auerit. Videas illum zelantem delicias sponsæ suæ, & teneris adolescentulis illud Cantico- rū inculcantē: Adiuo vos filix Ierusalē per captas, ceruicūque cāporum, ne susciteis dilectam quousque ipsa velit. Hæc vacatio (vt dicere cōperā) breuis est, quoniam perfecta anima tum charitatis debito, tum proximorum necessitate, tum sponsi voluntate suscitatur, & amplexus sponsi intercedere cogitur, & ad pijs actionum curas redire compellitur. Quare memoria experta suauitatis illecta, & desiderio illius status

A
B
C
D
E

Michea
7.

Cant. 2.

aecensa, in quo ista delicia nullam interpellationem sentient, vitam istam mortalem deserere; & mortem, quæ ianua vitæ immortalis est, aggredi concupiscit. Hinc illæ voces: *Mibi viuere Christus est, & mori luerum.*] Et desiderium habens dissolui, & esse cum Christo, quia multo magis melius.] Et sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Horum verò desideriorum impletio differtur, vt fidelis sponsa ad destinatam sibi sanctitatis mensuram, & ad promissum gloriæ gradum multiplicatis actionibus meritorum perueniat; & vt maiores adhuc spirituales delicias & ampliores haustus æternæ voluptatis accipiat. Quæ nonnumquam tam ineffabiles sunt, vt mentem extra se rapiant, & omnem sensum doloris, & memoriam rerum terrenarum euellant. Hic iam anima sua carnis imbecillitati consulens, & voluntati Domini satisfaciens, torrentem inundantis voluptatis, precibus & orationibus declinare contendit. Fuge, inquit, dilecte mi, & assimilare capræ hinnulæque ceruorum super montes aromatum.] Quod (vt nunc Ephæmum, & alios omittam) Xauerium nostrum Indiæ Orientalis Apostolum fecisse comperimus, qui sapè deliciarum cœlestium abundantiam suffulsi, ac penè obrutus, dicebat ad Dominum, Sat est Domine, sat est, hac vocis iteratione contestans, tam eximiam exultationem, & gloriam vitam mortalem sufferre non posse.

Ex his deliciis quibus anima in contemplatione saginatur, in tempore actionis, fluuiis iucundissimæ pacis exoritur. Hic fluuius eam aquis cuiusdam mirabilis tranquillitatis rigat, & pacatæ conscientiæ (qua nihil delectabilius) partu fecundat. De quo fluuiio scriptum est: Ecce ego declinabo super eam, quasi fluuium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium.] Et rursus: Vtinam attendisses mandata mea, facta fuisset quasi flumen pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris.] Quia enim perfectus quisque Dei mandatis intendit, & vniuersa præcepta absolutissimè complet, non tantum hac abundantissima iustitia instar gurgitum maris cumulatur, verum etiam præmio lætissimæ pacis afficitur. Sed quidni pacem habeat anima, quæ auctori pacis amore iungitur, & principem pacis, vita & moribus imitatur? Quidni gaudium pacis fructum possideat, quæ pacis sequela omnem a se turbationem amouet, & meroris ac dolorum materiam abscindit: Quantum autem sit istud gaudium ex pace conscientiæ profectum, ex verbis Bernardi cognoscimus, in hunc modum scribentis. Sed est gaudium continua sibi iucunditate firmissimum, quod perfectus animus de secura sibi conscientia pollicetur. Mens enim ab eiusmodi aspergine purè pressæque deterla, & in diuinæ contemplationis acumen totum desiderij sui figès affectum, gaudens gaudet in Domino, & exultat anima sua in Deo salutari suo. Talis anima minas aspernatur, nescit timorem, spem falsam eludit, & omnium scandalorum immunis, in pace in idipsum dormiēs requiescit. Pax multa diligētibus legem tuam, ait iustus, & non est illis scandalum.] Nouerat enim quia liethores non persequuntur martyres, sed coronant. Cū huiusmodi gaudētibz gaudet Apostolus, & vt abundantius gaudeant, tota securitate promittit. Hoc gaudium certum, & plenum est, tantoque certius idem, quātō vicinius citra identitatem imprimatur. Hæc est mamilla congratulationis, de qua lac exhortationis effuditur, quo natiuntur perfecti, vt cū auulsi fuerint à lacte isto epulentur ab introitu gloriæ Dei.] Gaudium profectō magnū, lætitia immēsa, quæ seminaria tristitiæ, minas & timores, inanes spes, & scādala delictōrum euacuat. Gaudium magnū, quod non dolor, importunus hospes

excipit, sed gaudium aliud maius iustos in introitu patriæ cœlestis expectans, in hospitium perpetuæ exultationis admittit. Gaudium magnum, quod Paulus appellatione gloriæ nobilitat. Nam hæc est gloria nostra, inquit, est testimonium cōscientiæ nostræ.] Gloria vera, quæ nos gloriosos coram Deo, & Angelis facit, & ideo latus, & exultationis plenos efficit. Quæ imperfecti à longè salutant, & si ad perfectionē tendant, impensè desiderant, iniqui verò profusus ignorant, quibus non pax lata, nec lætitia pacifica, sed lamentationes & carmen, & vix parata sunt. Carmen inquit, lugubre, quo post tristitias, & languores, & anxietates impiæ conscientiæ, æternos cruciatus, quos sustinent, sine vlla intermissione deplorent. Hæc igitur magnam sanctamque lætitiā, quam conscientia pacata, & secura comitem habet, lux contemplationis, qua diuinam bonitatē erga iustos, & misericordiam cognoscimus, sine dubio parit. Iuxta illud, quod in Psalmo legimus. Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Lætaminij iusti in Domino, & confitemini memoria sanctificationis eius.] Ex luce, quæ interiora illuminat, & quod bonum, & pulchrum est, approbat, quod verò malum, & sædum est, improbat; lætitia iustorum procedit, vt de miserationibus acceptis lætentur, & Deum opera sanctitatis patrantem, corde & ore confiteantur.

Triplicem hucusque lætitiā perfectōrum expressimus, alteram à protectione Dei, alteram ab studio orationis, tertiam à conscientia pace profectam; sed restant duæ aliæ, prima in bonis præstandis; secunda in malis sustinendis inuenta, quæ breuiter enucleandæ sunt, vt quantis deliciis perfectio affluat, abundantius exprimamus. Perfecti in bonis operibus faciendis, & diuinis mandatis custodiendis, ingētem voluptatem capiunt. Nam & virtutum opera per se iucunda, & suaui sunt, quia naturæ hominis cōsona, & dulcedinem operanti tribuūt, si animo recto exerceatur. Sicut enim mel dulce quidē est in se, & dulcedine palatum purgatum, & noxiis humoribus vacuum afficit, ita virtus suaui est, & animum rectum lætitiæ suauiate perfundit. Talis autem est perfectōrum animus, qui omnem rectitudinem adamauit, & mores distortos prauosque reiecit. Qui dicit: Ad omnia mandata tua dirigebar, omnē viam iniquā odio habui.] Natiuam autem virtutis suauiatē consuetudo bene operandi, spes præmij cœlestis, & amor in Deum auget, quibus iustus animatus pro virtutis dulcedine omnem aliam voluptatem relinquit. Hic igitur in virtutis operibus maiorem voluptatem percipit, quàm gustus hominis sani, & famelici in conuiuio suauium ciborum sentit. Cibus enim animæ, alimento corporis suauior est, quia non seruo corruptibili, sed hero nobilissimo, & planè incorruptibili præparatus. Quod Bernardus putat à viris iustis dubitari non posse. Explicans enim illud: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui, sic ait: Sed quid, o Propheræ, quod tam absolute mones delectari in Domino, ac si ad manum nobis sit huiusmodi delectatio: Delectationem cibi, somni, & quietis, & cæterorum, quæ in terrâ sunt, nouimus: Deus autem quæ delectationem habet, vt in eo delectemur: Fratres mei, sæculares hoc dicere possunt, vos nos potestis. Quis enim vestrum est, qui non sapè expertus sit conscientia bonæ delectationis? qui non gustauerit saporem castitatis, humilitatis, charitatis? Non est hæc delectatio potus, neque cibi, aut similis cuiuslibet rei: delectatio tamen est, & maior omnibus illis. Diuina enim est & non carnalis delectatio; & cū in his delectamur, planè delectamur in Domino.] Hanc virtutis voluptatem perfecti tam

2. Cor. 3.

Psal. 96.

Psal. 118.

Bern. ser. 5. in Quadragesim. Psal. 36.

magnam

Psal. 36.

Psal. 83.

magnam existimant, vream omnibus mundi bonis libentissimè præferant. Hoc quippe significant illa voces. Melius est modicū iusto super diuitias peccatorū multas. Et melior est dies vna in atrii tuis super milia. Quid est, melius est modicū iusto, nisi melius & iucundius est vnum virtutis opus, licet modicam, datum à Domino, iusto, vniuersis diuitiis, quæ conceduntur peccatoribus, quia de illo bono opere iustus delectatur; & de spe non modici sed infiniti præmij gloriatur; immensis verò diuitiis peccatores onerantur, & sollicitudine earū augendarum cruciantur. Et quid est, melior est dies vna in atrii tuis super milia, nisi præstantior est vna dies bonæ vitæ, quam in atrio patriæ superne transigimus (quod meritum eius est) quam mille dies, imò quam innumeri dies transacti in tabernaculis peccatorum. Gaudiū itaque verū, & voluptatem solidissimā, neque dignitatis sublimitas, neque diuitiarū abundantia, neque potestatis magnitudo, neque corporis salubritas, nec ciborum lautitia, nec vestitū elegantia, nec aliud quippiam, quod homines in deliciis habent, præstare potest, sed sola virtus, & cordis munditia potest efficere. Hanc qui habuerit, licet in infimo loco constitutus, licet omnibus sæculi bonis orbaris, licet nulla potestate suffultus, licet morbis exesus, licet fame confectus, licet vestimentis spoliatus, vitā habet deliciis refertam, & sola virtute, & sanctitate, quæ pro omnibus bonis est, honoribus, dignitatibus, opibus, & reliquis desiderabilibus reputatur ornatus. Hac qui caruerit, licet sit repletus pecuniis, vallatus honoribus, & deliciis mundi circumdatus, miser, & tristis viuunt, quoniam conscientia vermīs illum mordet & aculeus peccati compungit; quem, si guttula mellis totum mare edulcare non potest, nec vniuersæ carnis voluptates (quæ velut modica stilla sunt) ad pacem & quietem conuertent.

Non solum autē bona faciendo perfecti delectantur, sed & mala patiēdo iucunditatē experiuntur: quoniam Dominus tribulationes & dolores dulcedine cōdit, vt amicissimi sui eas sine timore comedat, imò cū auditate deglutiat. Sed quæ dulcedo potest amaritudinem tribulationis cōdire? Certè duplex, altera præsens, altera futura. Dulcedo præsens tribulationis est, quod nos ad virtutē exaccuit, & merita cumulatiſſima in patientis sinum infert. De qua inquit Paulus: sed & Gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiæ operatur, patientia autem probationē.

Rom. 5.

Si enim faber ferrarius ferrum emolliendo, & ex eo aliquid operis faciendo, delectatur, & cantat, quoniam ex eo mercedē expectat, cur iustus dolorem sustinet, & seipsum tribulatione molliens; non delectabitur, atque cantabit? si quidem non solā mercedem futurā, sed præsens bonū, & illud magnum atque præcellsum, patientiæ & probationis reportat. Hoc autē discrimē Chrysostomus inter labores alicuius rei temporalis gratia, & labores Dei causa exaltatos agnoscit: quod illos nulla præsens delectatio minuit, istos tamē præsens voluptas non modicum afficit. In rebus, inquit, huius sæculi, certantes quidem laborem, ac dolorem, miseriamque sustinent, coronæ verò, & præmia accepta; voluptatem demum apportant: hic verò secus. Nihil enim nobis minus iucunditatis afferunt certamina ipsa, quam certaminum præmia. Cuius causam post pauca subiungit, dicens: Tribulationes etenim ipse in seipſis sunt res bonæ. Quæ ratione? Quoniam ad patientiam imbuunt. Dulcedo autem futura tribulationes strages & dulces efficiēs, est spes mercedis promissæ iis qui pro Deo mala sustulerint. Quæ expressit Dominus dicens: Beati estis cū maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mētientes, propter me: gaudere & exul-

Chryſ.
hom. 9. ad
Roma.

Matt. 5

tate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.] lam profectò sentiunt istam mercedē, vt Augustinus ait, qui gaudet spiritualibus bonis, sed tunc ex omni parte perficitur, cū etiam hoc mortale induerit immortalitatem. Interim autem, dū ex omni parte perficitur, & dum corpus mortale immortalitate vestitur, huius gloriæ expectatione delectantur, & amarū quod in tribulationibus est, felicissimā expectatione obrutum, nec refugiunt, nec aduertunt. Liqueat ergo hanc esse sortem filiorum Dei, illorum præsertim, qui aut perfecti sunt, aut ad perfectionem celeri passu festinant, qua iniquis & peccatoribus eminent, quod isti ad pressuras, & tristitias nati sūt, illi verò ad purissimas delicias, & sanctissimas voluptates entriti. Qui si in agritudines, si in tribulationes, si in persecutiones incurrat, duabus alis præsentis meriti, & spei futuri præmij, dolorem tribulationis fugiunt, & in tuto gaudij se constituunt. Vnde ait Iob: homo nascitur ad laborem, & auis ad volatum. Ego in homine, cum Gregorio, hæredem primi parentis, & imitatorum inobedientiæ eius; in auis verò noui hominis Iesu Christi filium, & sectatorē inspicio. Ille enim vt filius terreni ad sola terrena inhiat, & infima ac corruptibilia desiderat: iste verò, vt filius cælestis in cælū volat, & ad expugnationem mansionū cælestium anhelat. Homo ergo, id est, conditione terrenus atque peccator, ad laborem natus est, quia in omnibus, tribulis & spinis afflictionum pungitur, & in lauris ac opiparis conuiujs pane doloris & laboris vescitur, vt pœnā suæ inobedientiæ sustineat, illo Domini sermone prolata: In sudore vultus tui vesceris pane tuo.] At auis, id est, iustus conuersione cælestis, & à terra desiderijs & moribus eleuatus, nascitur ad volatū, quia dum meritis præsentibus, & spe futurorum volat, molestiis huius mundi se eximit, & in arcē delicioſæ tranquillitatis ascendit. Hic ad volatum natus est, quia dum se à terrenis amore elongat, & in terra se peregrinū iudicat, si quæ aduersa incidant, in illis tamquā in alienis, & vix ad se pertinentibus non laborat. Rectè namque dixit Gregorius, sancti viri, quia transeuntia non amant, non solum nulla temporalium desideriorum pondera tolerant, sed & si qua aduersa confurgunt, in ipsiſ suis pressuris, & languoribus non laborant. Quid enim flagellis durius? & tamen de flagellatis Apostolis scriptum est: Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij: quoniam digni habiti sunt pronomine Iesu, contumeliā pati. Quid ergo eorum mentibus labor est, quibus & pœna verberum labor non est? Homo ergo ad laborem nascitur: quia ille huius mundi veraciter mala sentit, qui eius bona inhiante appetit. Nā cuius mens ad alta suspenditur, sub ipsa est, quicquid exterius cōtra ipsam mouetur. Verè magna est vitæ studiosa, & præcipuè vitæ perfectæ iucunditas, qua homo siue ad cor suum ingreditur, siue ad exteriora egreditur, siue lana & pelle, tribulationibus spoliatur, semper tamen vberima pascua sanctarum deliciarum inueniet.

Nos ergo qui viuere sine deliciis non possumus, vitam perfectam excolamus, in qua miro modo est abundantia omnium deliciarum, & voluptatum abscondita. Nec dubium quin perfectionem colentes, & diuinorum mandatorum & consiliorum viam arripientes, cælestibus deliciis pasti dicamus: sicut audiuiſmus, sic vidimus in ciuitate Dei nostri in monte sancto eius.] Nam in Ecclesia, quæ ciuitas Dei est, & in religiosa vita, quæ mons Ecclesiæ sanctus esse conspicitur, tales consolationes, & mentis delectationes experiemur, quæ famam vincant, & audita non solum æquent, sed excedant. Ne nobis Diabolus amantibus voluptatem, illudat, & ad fœdas aut ina-

E

Aug. lib. 1. de ser. Domini. c. Tom. 4.

Aug. lib. 1. de ser. Domini. c. Tom. 4.

Iob. 5.

Gen. 3.

Greg. 6. mor. c. 7.

Añ. 5.

Psal. 47.

nes voluptates veterinosus deceptor impellat, quia illa nec vera sunt, quae tenebras ignorantiae, atque peccati mentibus nostris offundunt, nec durabiles sunt, quae statim fugiunt, & conscientiam stimulis praueitacionis pungunt, nec dignae, ut à nobis admittantur, quae veras & perpetuas virtutis delicias impediunt. Hanc quorundam stultitiâ cupientium voluptatem sanctus Prosper oratione, quam subiiciam, simul describit, atque deplorat. Heu quam subtiliter nos ille decipiendi artifex fallit, quanta caecitate oculos nostrae mentis obducit, ne discernamus gaudendi auidi, unde iustus gaudeamus. Nā gaudere quidem bonum est; Sed qui gaudet, si non inde gaudet, unde debet, non potest bonum esse quod gaudet. Siquidem gaudet & raptor, cum desiderata rapuerit; gaudet & ebrius, cum exoptata occasione potationis inuenit, gaudet & adulter, cum ad delectationem fruendi corporis concupiti peruenit: sed cum sit gaudere bonum, de his atque huiusmodi gaudere, grande est malum. Hæc & his similia sunt, unde gaudere nos vult mūdus cum suis amatoribus periturus. Hæc sunt quae repudiare debemus, ut de bona conscientia & sanctitate morū, de acquisitione virtutum, de dono Dei, & de promissionibus futuri regni ineffabiliter gaudeamus. Fugiamus itaque illa, ut complectamur ista; deseramus illa, quae animam lacerant atque eruant, ut possideamus ista, quae mulcent, & sanant. Detestemur lubricas voluptates, quorum extrema luctus occupat, & diligamus corporis nostri, & affectuū nostrorū victoriam, virtutumque sequelā, cuius desiderium dulce est, cuius exercitatio suavis est, cuius praemium ipsa incomprehensibilis voluptas est. Sic illud Pauli, non iam in codicibus solum legemus, non iam corporis tantum auribus audiemus, sed opere ipso discemus, qui ait: Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.] Gaudebimus enim perfectionem cupientes, cuius sunt desideria dulcissima. Gaudebimus magis, vicium perfectionem habentes, cuius est possessio felicissima. Gaudebimus in immensum, mercedem, perfectionis accipientes, cuius est merces amplissima: & sicut impij ex doloribus in aeternos dolores properant, ita & nos ex veris deliciis in aeternas delicias properabimus. Sic etiam non sine stupore videbimus potentiam Dei, quae vitam perfectione (quam supra ob insignem excellentiam vocauimus opus proprium Dei) animam inimicam, & à se fugientem, sponsam dilectissimam facit, & in desideria intolerabilia eius, quae fugiebat, accendit. Cuius hæc est vox interiorum desideriorum index. Quis mihi det te fratrem meū sugentem vbera matris meae, ut inueniam te foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat?

Quam sint vtilis Ecclesiae perfecti.

CAPVT XVIII.

HX his, quae de hoc eximio perfectionis opere dicta sunt, quisque manifestè cognosceret, quam vtilis sunt Ecclesiae perfecti, qui tam praestantissimis donis ex culti beatos illos aeternae patriae ciues è vicino sequuntur, & alios mortales homines non natura, sed gratia, non viribus corporis, sed animi robore, ac fortitudine, qua seiplos, & vniuersa terrena vincunt, & regnum caelorum arripiunt, pendè in infinitum excellunt: Nam si in temporali republica homines nobiles, ac praedivites vtilissimi praeter alios iudicantur, quia sunt velut capita, quae alia membra dirigunt, velut ossa fortissima, quae mollè carnem plebeiorem hominum fulciunt, atque sustentant, & velut medulla, quae

A corpus nutriunt, & impingunt, quid sentendum est de illis viris felicissimis, qui in Ecclesia, scilicet in republica Dei, nobilissimi, dirissimi, & immensis bonis ornatissimi censentur: ipsi sunt velut Ecclesiae capita, non quia semper Praelati sint, imò sapè propter amorem Domini obediunt, & seruiunt; sed quia in extremo loco positi, & infra pedes aliorum constituti, reliquis etiā Principibus, & Monarchis praeminent, & munus capitis, dum alios vita, & exemplo dirigunt, sine vlla dubitatione fulciunt. Ad quod fortassis alludit Dominus cum populo suo mandata seruanti, & sanctitate quaerenti, hoc inter alia multa dona promittit: Constituet te Dominus in caput, & non in caudam, & eris semper supra, & non subter; si tamè audieris mandata Domini Dei tui.] Nam certè Dominus, cuius opera non monstris similia, sed pulchra, & perfecta sunt, in capite non nisi caput, id est, optimum & nobilissimū constituet, & ad caudam, non nisi caudam, id est, vilissimū & abiectissimū, alligabit. Unde constitutus in capite perfectos viros, & eos qui eius legem, & mandata custodiunt, eos esse capita, nimirū, qui praecipuum in Ecclesia locum, non externa dignitate, sed vi meritorum obtineant, non obscure demonstrat. Ipsi sunt velut ossa huius mystici corporis, quod Christus supremū caput sua pulchritudine decorat, sua virtute gubernat. De quibus dicit Ecclesia: Auditui meo dabis gaudium & letitiam, & exultabunt ossa humiliata.] Ecclesiae gaudiū, atque letitia remissio est peccatorum, quae eius auditui datur, cum ipsa vidente, & impetrante, fidelibus delictorum remissio confertur. Ossa verò humiliata sunt sancti, ac perfecti viri, qui vera charitate feruentes, de voce Domini, quae peccata remittit & misericordiam promittit, vehementer exultant. Unde quidam istorum ossum de seipso dicit: Amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Audit quidem sponsum, vocem sponsi proferentem, id est, vocem miserationis & benignitatis plenam, quae filiis sponsae suae errata condonat, & cum aliis ossibus humiliatis, de huius vocis auditione letatur. Qui omnes exultantes, & quasi praeter gaudio subsilientes, remittenti peccata, & sanctitatem largienti hymnū laudationis decantant. Quod etiam ipsa Ecclesia fateatur, dum ait: Omnia ossa mea dicent, Domine, quis similis tibi? Erripiens inopem de manu fortiorum eius, egenum & pauperem à diripientibus eum.] Quoniam sunt ista ossa, quae Domino remittenti peccata hunc hymnum laudationis concinnant, nisi sancti de quibus Augustinus ait: Vbi est hoc, quod dictum est? Custodit Dominus omnia ossa eorum, vnum ex his non conteretur, nisi quia ossa dicuntur in corpore Domini, omnes iusti, firmi, corde fortes, nullis persecutionibus & tentationibus cedentes ad consentiendum malis?] Ista ossa humiliata sunt, quia licet ossa fortissima, tamen modestè de se sentiunt, & numquam de bonis sibi datis in se gloriantur, nec de adepta virtute superbiunt, Vel humiliata sunt, id est, persecutionibus, tribulata, & tentationibus afflicta, ut eorum fortitudo probetur, & ex laborum sustentatione noscatur. De istis ossibus Christi dictum est: Os non comminuetis ex eo.] Et ad Iesum cum venissent milites, frangerunt eius crurā;] Ut sic pateat, quod perfecti sunt corporis Christi ossa, quae istibus persecutionum non cedunt, & mollè carnem imperfectorum suffulciunt. Ipsi tandem sunt medulla, vel potius holocausta medullata, quae Dauid summo Deo offerenda designat, dum canit: Holocausta medullata offeram tibi, cum incenso arietum.] Sicut profectò holocausta non macilenta, non arida, sed charitate pingua, & deuotione medullata, quae reliquis Ecclesiae membris loco medullae subseruiunt, quia

Dei. 20.

Pf. 50.

IOAN. 3.

Pfal. 34.

Aug. ad Pfal. 34. can. 1.

Exod. 12. IOAN. 19.

Pfal. 65.